

Dijital Yerliler, Dijital Gmenler ve Dijital Melezler zerine Türkiye’de Eğitim Alanında Yapılan Araştırmalar

Tuğce KAŐCI, tugekasci@outlook.com, Muğla Sıtkı Koman Üniversitesi, Muğla/TÜRKİYE,
<https://orcid.org/0000-0001-6240-548>

ZET

This study aims to examine research conducted in Turkey in the field of education on digital natives, digital immigrants, and digital hybrids. The study was carried out by reviewing 39 academic studies conducted between 2012 and 2024 on these topics in the field of education in Turkey, sourced from ULAKBİLİM, Dergipark, Google Scholar, and the Council of Higher Education Thesis Center. The research was conducted as a literature review. The data obtained during the research were analyzed using the content analysis method. To reveal the current state of the concepts of digital natives, digital immigrants, and digital hybrids in the context of education in Turkey and their representation in academic literature, the studies under review were analyzed in terms of variables such as subject matter, research type, year of publication, methodology, data collection method, location of research, sample group, and sample size. The findings indicate that topics related to digital natives and digital immigrants hold a strong position in the literature, whereas digital hybrids have not been sufficiently addressed. The results show that most of the reviewed studies were articles, with no clear trend of increase or decrease in the number of studies over the years. Quantitative methods were predominantly preferred, and surveys were frequently used as a data collection tool. In terms of location, the studies were not region-specific, and most of the research was conducted with student samples and sample sizes between 0-200 participants. All findings of the study were discussed in detail in the conclusion section.

Keywords/Anahtar Kelimeler: dijital yerliler, dijital gmenler, dijital melezler

GİRİŐ

Teknoloji, modern yaşamın vazgeilmez bir unsuru haline gelmiŐ ve bireylerin günlük alışkanlıklarını, iş yařıŐ Őekillerini ve iletişim yöntemlerini köklü bir Şekilde deđiŐtirmiŐtir. Dijitalleşmenin hızla ilerlediği bu çağda, bilgiye eriŐim ve paylaŐım süreçlerinde de büyük bir dönüŐüm yaŐanmıŐtır. Akıllı telefonlar, bilgisayarlar ve internet gibi dijital araçların yaygınlaŐması, bireylerin hem kiŐisel hem de profesyonel hayatlarında teknolojiye bağımlılıklarını artırmıŐtır. Teknolojinin günlük yaŐamda kullanımının artması, bireylerin dijital dünyayla olan etkileşimlerini analiz etmeyi zorunlu hale getirmiŐtir. Marc Prensky’nin (2001a) ortaya attığı dijital yerli ve dijital gmen kavramları, bu analizi yapmak için önemli bir ereve sunmaktadır.

Kimdir Bu Dijital Yerliler?

Marc Prensky’nin 2001 yılında ortaya attığı “dijital yerli” kavramı dijital teknolojilerin yoğun bir Şekilde kullanıldığı bir çağda doğan ve bu teknolojileri yaşamlarının doğal bir parçası olarak benimseyen bireyleri tanımlar (Prensky, 2001a). Dijital yerliler genellikle 1980 sonrasında doğan ve internet, bilgisayarlar, akıllı telefonlar gibi dijital cihazlarla büyümüŐ kimselerdir. Bu nesil teknoloji kullanımı ve teknoloji kültürü içinde dođmuŐtur (Günüç, 2017). Yeni geliŐmelerin olduğu düzene doğan bu nesil; internet, cep telefonları, kameralar, video oyunlarının oynandığı bir dünyanın içinde yetiŐmiŐ ve doğduğundan itibaren teknolojiyle i içe olmuŐ ve onun dilini öđrenmiŐtir. Bu kavram, teknolojiye yakın nesiller ile dijital teknolojilere sonradan adapte olan bireyler arasındaki farklılıkları anlamak için önemlidir. Teknolojinin yaygın olduğu bir dönemde doğmuş ve büyümüŐ oldukları için dijital yerliler teknolojiyi doğal bir Şekilde kullanırlar ve dijital dünya ile uyum içindedirler (Bennet vd., 2008). Dijital yerli kavramında yer alan bireyleri daha detaylı analiz etmek istediğimizde karşımıza çıkan ilk belirgin özellikleri bilgiye hızlı bir Şekilde ulaŐma istekleridir. Geleneksel yöntemlere kıyasla, bilgiye anında ve kolayca ulaŐabilme arzusu, onların öğrenme ve karar alma süreçlerini de önemli ölçüde etkilemektedir (Kakırman Yıldız, 2012). Metinler yerine görselleri tercih ederler ve doğrusal olmayan bir okuma formuna sahiptirler (Karabulut, 2015). Başka bir deyiŐler metinleri baştan sona okumak yerine rastgele bir sırayla okumayı tercih ederler. Ciddi alıŐmalar yerine oyunları Őeerler. Aynı anda birçok iÇi

yürütebilirler ve deneme yanılma yoluyla öğrenmeyi severler (Brown, 2000). Her zaman ve her yerde birbirleriyle iletişim halindedirler (Kurt vd, 2013). E-posta, sohbet, haber ve tartışma grupları aracılığıyla iletişim kurarlar ve sosyal medyayı aktif kullanırlar (Weltevrede, 2011). Bilgi edinmek için sosyal ağları sıklıkla kullanırlar. Yeni teknolojilere rahatlıkla uyum sağlarlar. Dijital yerliler istediklerini öğrenmek konusunda ısrarcıdırlar. Geleneksel eğitim sistemlerinden farklı öğrenme yöntemlerine sahiptirler (Dede, 2005). Dijital yerliler alışverişlerini internet üzerinden yaparlar, müzik ve video paylaşımında bulunurlar, sanal dünyalarını kendileri yaratırlar ve çevrim içi buluşmaları tercih ederler (Prensky, 2012).

Peki Ya Dijital Göçmenler?

Prensky'nin (2001a) dijital göçmenleri teknolojiyi sonradan öğrenmek zorunda kalan bir grup olarak değerlendirilmektedir. Dijital göçmenler, teknolojinin hızlı gelişimine sonradan tanıklık etmiş bu nedenle dijital araçlarla etkileşimde belirli zorluklar yaşayan bireylerdir. Başka bir ifadeyle dijital göçmenler gelişen teknolojiye, meydana gelen yeniliklere ve değişikliklere uyum sağlamaya ve adapte olmaya çalışan nesildir (Bilgiç, Duman, ve Seferoğlu, 2011). Göçmenlerin teknolojiyi öğrenme sürecinde daha yavaş ve metodik bir yaklaşım sergiledikleri belirtilmektedir (Prensky, 2009). Dijital göçmenlerin en önemli özelliklerinin başında dijital araçları etkin kullanamamaları gelmektedir (Karabulut, 2015).

Teknolojiyle sonradan tanışanlar: Dijital göçmenler, teknolojinin yaygın olmadığı bir dönemde doğmuş ve daha sonraki yaşlarda teknolojiyle tanışmış bireylerdir. Dijital dünyaya sonradan adapte olmaya çalışırlar. Dijital yerlilerin aksine metinleri baştan sona okumayı tercih ederler. Dijital kaynaklar yerine basılı kaynakları kullanırlar. Bilgi edinmek için öncelikle basılı materyallere erişirler. Bu nedenle bilgiye erişimde daha yavaş olabilirler. Teknoloji ürünlerini kullanırken kılavuzlara başvururlar (Autry ve Berge, 2011). Çünkü yaşamlarının büyük bir kısmını dijital teknolojilerin olmadığı bir dönemde geçirmişlerdir ve bu nedenle teknolojiyle ilişki kurarken daha temkinli ve metodik bir yaklaşım sergilerler (Martin, 2011). Kurcalamak istemezler, bozacaklarını düşünürler (Prensky, 2001b). Dijital ortamlarda etkin olmada zorlanabilirler. Yüz yüze görüşme, yazılı notlar gibi geleneksel iletişim yöntemlerini tercih ederler. Dijital göçmenler, dijital ortama uyum sağlamakta zorlanabilirler, fakat bazıları dijital dünyayı takip edebilir ve kullanabilir. Ancak, kullanımları dijital yerlilere göre farklılık gösterir.

Yeni Bir Kavram Dijital Melezlik

Dijital yerli ve göçmenlerin yanında, son yıllarda ortaya çıkan dijital melez kavramı bu ikisinin de ötesinde daha karmaşık bir tabloyu işaret etmektedir (Kurt, Günüş ve Ersoy, 2013). Dijital melezler bu iki grup arasında bir köprü görevi gören ve dijital dünyaya uyum sağlama çabası gösteren bireyler olarak öne çıkar (Palfrey ve Gasser, 2008). Melezler, dijital yerlilerin teknolojiye olan yatkınlığını tam anlamıyla gösteremezken, dijital göçmenlere göre daha proaktif bir öğrenme ve adaptasyon süreci sergilerler. Melez bireyler, teknolojiyi aktif olarak kullansalar da dijital yerliler kadar sezgisel değildirler ve dijital göçmenler gibi teknolojiye tamamen yabancı da değildirler (Büdü Aydın, 2023). Kakırman Yıldız (2012) bu grubun hem dijital hem de geleneksel bilgi kaynaklarına eşit mesafede durduğunu ve bu iki yaklaşımı birleştiren bir tutum sergilediğini belirtmiştir. Dijital melezler, özellikle eğitim ve iş süreçlerinde köprü görevi görerek farklı nesillerin teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmasını kolaylaştırmaktadır. Dijital melezlerin genel olarak özelliklerine baktığımızda teknolojiye açık olmalarına rağmen dijital yerliler kadar etkin kullanamadıklarını görürüz. Basılı kaynaklara yakınlık gösterirler, kâğıt hala onlar için önemlidir. Teknolojiye dijital göçmenler gibi dirençli değildirler. Bilgiye ulaşmak için hem basılı hem de dijital kaynakları kullanabilirler (Şad ve Durmuş, 2017). Sosyal medyayı hem sosyalleşmek hem de bilgi alışverişi için kullanırlar. Dijital melezler, dijital yerliler ve dijital göçmenler arasındaki uçurumu kapatan bir ara rol üstlenirler. Örneğin eğitim bağlamında buy üç grubu ele alırsak; dijital yerliler için görsel ve etkileşimli öğrenme materyalleri, dijital göçmenler için yazılı materyallerle desteklenen adım adım öğrenme yaklaşımları, dijital melezler için ise bu iki yaklaşımı birleştiren hibrit bir model uygun olacaktır.

Dijital yerli, dijital göçmen ve dijital melez kavramları, bireylerin dijital dünyayla olan etkileşimlerini anlamak ve bu etkileşimleri optimize etmek için kritik bir çerçeve sunmaktadır. Bu kavramların derinlemesine incelenmesi eğitimden iş hayatına kadar birçok alanda teknolojinin etkili bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayabilir. Çünkü dijital dönüşümün etkileri çocuklardan yetişkinlere kadar toplumun tüm kesimlerinde hissedilmekte olup, bu süreç akademik ve sosyal boyutlarda incelenmeyi gerektirmektedir. Türkiye bağlamında bu grupların eğitim süreçlerindeki yansımalarını incelemek bu nedenle çok önemlidir. Bu çalışmada Türkiye’de dijital yerli, dijital göçmen ve dijital melez kavramlarına dair eğitim alanında yapılan araştırmalar farklı boyutlarıyla incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve analiz tekniği üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın metodolojisi literatür taramasıdır. Literatür taramasında araştırma sorusuna cevap oluşturmak hedefiyle, önceden belirlenen ölçütlerle ilişkili olan çalışmaların sistematik bir şekilde incelenmesi durumu mevcuttur (Kraus vd., 2020). Akademik çalışmaların sayısının her geçen gün arttığı, içeriklerinin genişlediği ve değişime uğradığı göz önüne alındığında, bu çalışmaların analiz edilip sonuçlarının sistematik, açık ve yeniden üretilebilir bir şekilde sentezlenerek sunulması büyük bir önem taşımaktadır (Torraco, 2016).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2012-2024 yılları arasında Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezleri konu edinen ve eğitim alanında yapılmış araştırmalar oluşturmaktadır. Araştırmada 39 çalışma incelenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada veri toplama sürecinde, mevcut literatürün incelenmesi yoluyla dijital yerli, dijital göçmen ve dijital melez kavramlarına ilişkin veriler derlenmiştir. Araştırmanın veri kaynakları olarak ULAKBİLİM, Dergipark, Google Akademik ve YÖK Tez Merkezi’nde yer alan makaleler ve tezler seçilmiştir. Araştırmada, belirlenen kavramlara ilişkin anahtar kelimeler ("dijital yerli", "dijital göçmen", "dijital melez") kullanılarak detaylı bir tarama yapılmıştır. Bu anahtar kelimeler, ilgili veri tabanlarında arama yapılarak, konuya ilişkin güncel ve kapsamlı çalışmalara ulaşılmasını sağlamıştır.

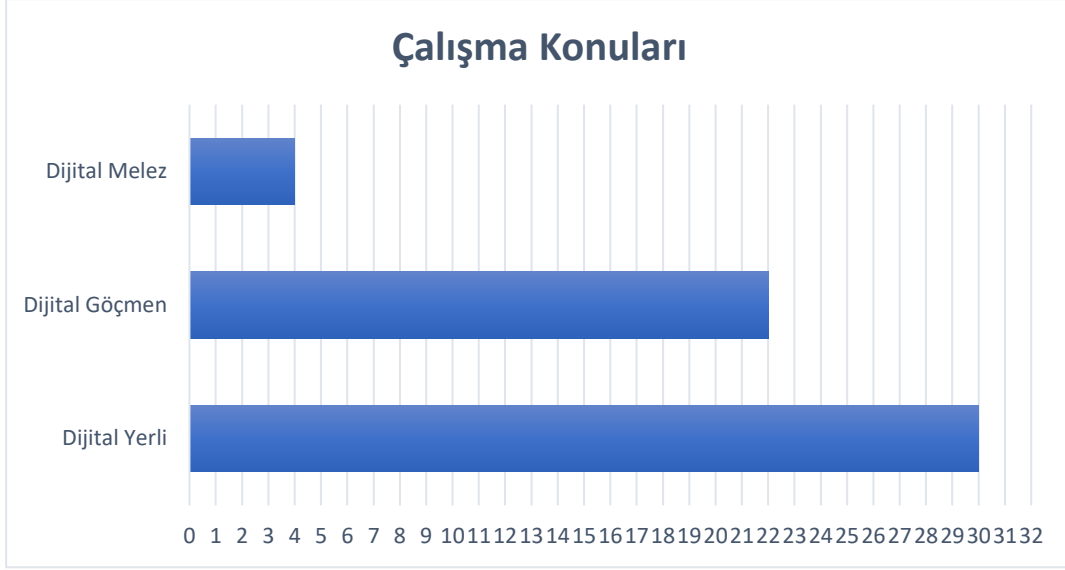
Veri Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizinin esas hedefi toplanan verileri belirli kavramlar ve temalar başlığında gruplandırarak derlemektir. Bu yaklaşım, verilerin daha açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmasını sağlar (Creswell, 2013). Veri toplama işlemi sırasında yaklaşık 56 farklı akademik çalışma detaylı bir şekilde incelenmiş ve bu çalışmalar arasından araştırma konusu ile doğrudan ilişkili olan 39 kaynak seçilerek analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada elde edilen bulgular dijital Yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine Türkiye’de eğitim alanında yapılan araştırmaları yedi ana başlık altında sunmaktadır.

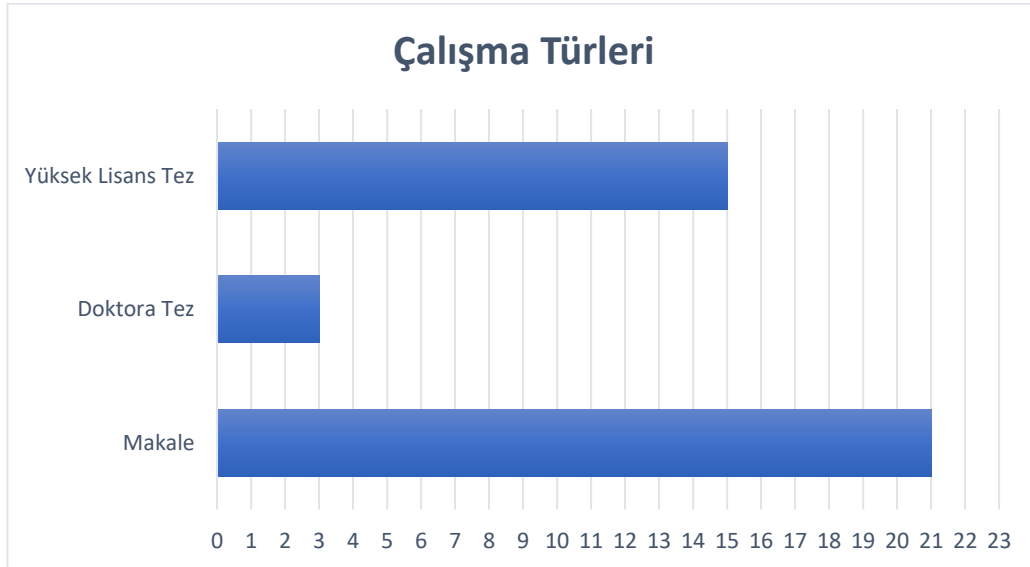
Türkiye’de Dijital yerliler, Dijital Göçmenler ve Dijital Melezler Üzerine Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Konu Dağılımları

Şekil 1. Yapılan Çalışmaların Konu Dağılımı

Şekil 1’de yer alan konu dağılımları Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan çalışmaların konu dağılımları verilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen toplam 39 makale, başlıklarına göre "Dijital Yerli", "Dijital Göçmen" ve "Dijital Melez" temalarına göre filtrelenmiştir. Elde edilen bulgular, bu temaların akademik literatürdeki yoğunluk dağılımını şu şekilde ortaya koymaktadır: dijital yerli kavramı toplam 39 çalışmanın 30’unda, dijital göçmen ise toplam 22 çalışmada yer almıştır. Dijital melez kavramı toplamda sadece 4 çalışmada incelenmiştir.

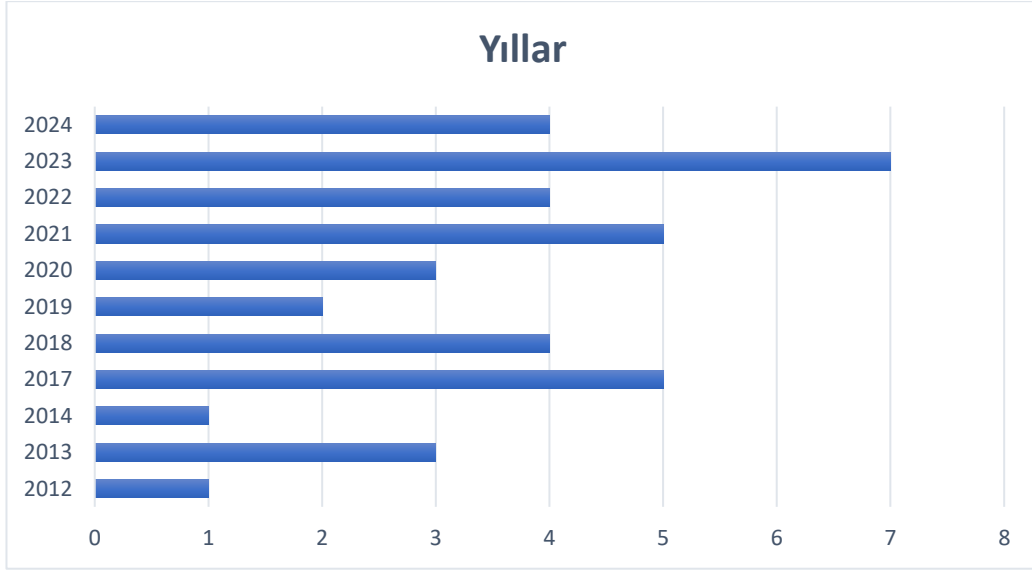
Türkiye’de Dijital yerliler, Dijital Göçmenler ve Dijital Melezler Üzerine Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Türleri

Şekil 2. Yapılan Araştırmaların Türlerine Göre Dağılımı

Şekil 2’de Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan araştırmaların türleri verilmiştir. Bulgular makalelerin en yaygın çalışma türü olduğunu göstermektedir. Yüksek lisans tezleri araştırmaların ikinci en yaygın türü olarak dikkat çekmekte iken doktora tezleri ise incelenen çalışmalar arasında en düşük oranı temsil etmektedir.

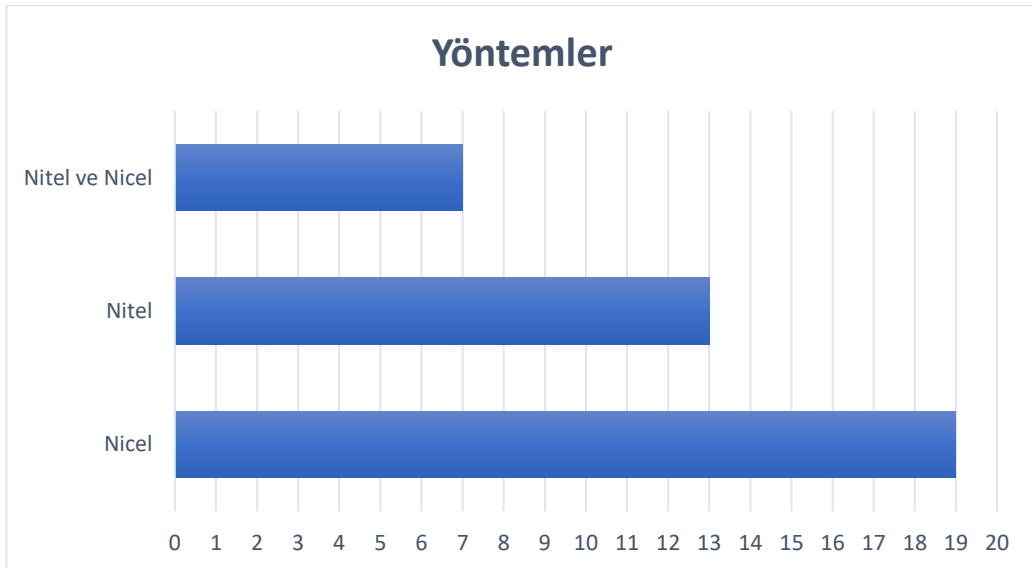
Türkiye’de Dijital yerliler, Dijital Göçmenler ve Dijital Melezler Üzerine Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Yılları

Şekil 3. Yapılan Araştırmaların Yıllara göre Dağılımı

Şekil 3’te Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan araştırmaların sayılarının yıllara göre dağılımı verilmiştir. Araştırmada ele alınan çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde, özellikle son yıllarda dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler gibi konulara artan bir ilgi olduğu görülmektedir. 2023 yılı, en yüksek çalışma sayısı ile dikkat çekmektedir. Ayrıca 2021 ve 2022 yıllarında da çalışmaların sayısının belirgin şekilde yüksek olduğu gözlemlenmektedir. 2013 ve 2014 gibi erken yıllarda nispeten az sayıda çalışma yapılmış olması göze çarpmaktadır. Tablo 2’de ortaya konulan verilerden yola çıkarak yıllara göre yapılan çalışmaların sayısında bir artış ya da azalma olmadığını söylemek mümkündür.

Türkiye’de Dijital yerliler, Dijital Göçmenler ve Dijital Melezler Üzerine Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Yöntemleri

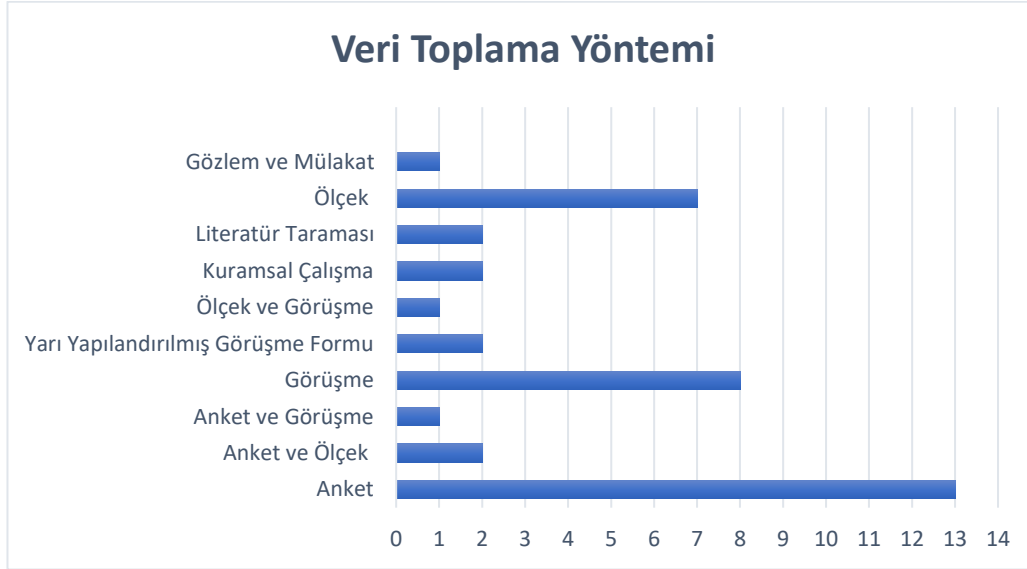

Şekil 4. Yapılan Araştırmaların Yöntemlerine Göre Dağılımı

Şekil 4’te Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan araştırmaların yöntemlerine göre dağılımı verilmiştir. Araştırma yöntemlerine ilişkin bulgular incelendiğinde en fazla kullanılan yöntem nicel yöntem olarak tespit edilmiştir. Nitel yöntemin 19

araştırmada, nitel yöntemin 13 araştırmada ve nicel-nitel yöntemin ise 7 araştırma kullanıldığı görülmektedir.

Türkiye’de Dijital yerliler, Dijital Göçmenler ve Dijital Melezler Üzerine Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Veri Toplama Yöntemleri

Şekil 5. Yapılan Araştırmaların Veri Toplama Yöntemleri

Şekil 5’te Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan araştırmaların veri toplama yöntemleri verilmiştir. Yapılan araştırmalarda verilerin en çok anket yoluyla toplandığı, anket yöntemini görüşme ve ardından çeşitli ölçeklerin veri toplama aracı olarak kullanıldığı araştırmalar takip etmektedir.

Türkiye’de Dijital yerliler, Dijital Göçmenler ve Dijital Melezler Üzerine Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Gerçekleştirildiği Yerler

Tablo 1. Yapılan Araştırmaların Nerede Gerçekleştirildiği

Sıra	Gerçekleştirilen Yer
1	Bartın Üniversitesi
2	Akdeniz Üniversitesi Sosyal Ve Beşeri Bilimler
3	Anadolu Üniversitesi
4	Ankara İli
5	Bartın İli
6	Antalya İli
7	Batı Karadeniz Bölgesinde
8	Elazığ İl Merkezi
9	Denizli İlindeki Devlet Okulları
10	Dijital Sosyal Ortam
11	Çanakkale İli
12	Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi
13	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta MYO, Yönetim Ve Organizasyon Bölümü
14	Eskişehir

15	İç Anadolu Bölgesi
16	Hatay İli
17	İnternet Ortamı
18	İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi
19	İstanbul
20	İncirliova
21	Konya İlinin Ereğli İlçesi
22	İstanbul İlinde Yer Alan Çeşitli Kurumlar
23	Konya
24	İzmir İli
25	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Turhal Uygulamalı Bilimler Fakültesi
26	Malatya İli
27	Marmara Üniversitesi

Tablo 1’de Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan çalışmaların gerçekleştirildiği yerler verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde yapılan çalışmaların herhangi bir ile özgü olmadığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Araştırmaların çeşitli yerlerde gerçekleştirilmesi, dijitalleşmenin etkilerinin sadece büyük şehirlerle sınırlı olmadığını, kırsal ve yerel bağlamlarda da ele alındığını göstermektedir. Üniversiteler ve büyük şehirler, dijitalleşmenin incelenmesinde öncü bir rol oynamakta; ancak yerel ve bölgesel çalışmalar bu genel eğilimin farklı boyutlarını anlamak için kritik öneme sahiptir. Dijital sosyal ortamda yapılan araştırmalar, dijital yerlilerin ve göçmenlerin sanal dünyadaki davranışlarını daha iyi anlamak için gerekli olan yeni perspektifleri ortaya koymaktadır.

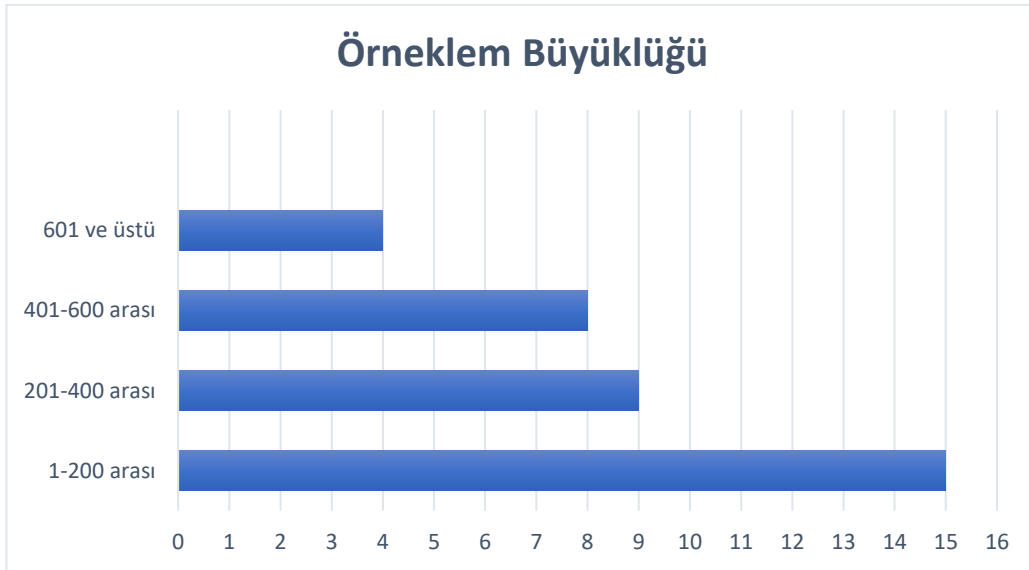
Türkiye’de Dijital yerliler, Dijital Göçmenler ve Dijital Melezler Üzerine Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Örneklem Grupları ve Sayıları

Tablo 2. Yapılan Araştırmaların Örneklem Gruplarının Dağılımı

Sıra	Örneklem Grubu
1	Öğretmen Adayları
2	12-17 Yaş Aralığındaki Çocuklar Ve Ebeveynleri
5	Dijital Gazeteler
6	Sosyal Ağ Kullanıcıları
7	Öğrenciler
8	Öğretmenler
9	Öğretmen ve Öğrenciler
10	14-17 Yaş Grubu ve 40-50 Yaş Aralığındaki Yetişkinler
11	Dijital Yerli ve Dijital Göçmen Olarak Nitelendirilen Kuşaklara Ait Bireyler
12	İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde Öğrenim Gören Öğrenciler
13	2000 ve Sonrası Doğumlu Öğrenciler
14	65 Yaş Üzeri Bireyler
15	Öğretmen Adayı ve Öğretmenler
17	14-20 Yaş Aralığındaki Gençler

18	Gazete ve Elektronik Materyaller
20	Dijital Yerli Ebeveynlerle Çalışan Tüm Markalar
21	Öğrenciler
22	1980 Öncesi ve Sonrası Doğanlar
23	Genç ve Yaşlı Nüfus
24	42 Yaş Üzeri 10 Beden Eğitimi Öğretmeni
25	Dijital Yerli=17-32 Yaş Arası Katılımcılar, Dijital Göçmen=35-50 Yaş Arası Katılımcılar
26	Eğitim Seviyesi Düşük Kadınlar

Tablo 2’de Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan çalışmaların örneklem grupları verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde örneklem gruplarının geniş bir yelpazeye yayıldığı görülmektedir. Araştırmalarda öğretmen adayları ve öğretmenlerin sıkça incelendiği görülmektedir. Ayrıca çalışmalarda genç bireylerin ve öğrencilerin ağırlıklı bir örneklem grubu olarak seçilmesi, dijital yerlilerin özelliklerinin anlaşılmasına olan ilgiyi göstermektedir. Dijital göçmenler olarak tanımlanan 35-50 yaş aralığındaki bireylerin, teknolojiye adapte olma süreçlerinin araştırılması, dijitalleşme sürecindeki zorlukları anlamada önemli bir rol oynamaktadır. 65 yaş ve üzeri bireylerin örneklenmesi, dijital gazeteler, sosyal medya kullanıcıları ve elektronik materyaller gibi içeriklerin incelenmesi, dijitalleşmenin etkisini daha geniş perspektif üzerinden anlamada değerli veriler sunmaktadır.

Şekil 6. Yapılan Araştırmaların Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Şekil 6’da Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan çalışmaların örneklem büyüklüklerinin dağılımı verilmiştir. Şekil 6 incelendiğinde 1-200 arası örneklem grubunun grafikteki en geniş kategori olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların çoğunluğunun küçük ölçekli örneklem gruplarıyla yapıldığını göstermektedir. 201-400 arası örneklem grubu ise ikinci en büyük grup olarak karşımıza çıkmaktadır. 401-600 arası örneklem grubunun daha az sayıda çalışmanın kullandığını söylemek mümkündür. 601 ve üstü örneklem grubu kategorideki en az sayıda çalışmayı içermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma, Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine eğitim alanında yapılan makale, yüksek lisans ve doktora tezinden oluşan 39 çalışmayı kapsamlı bir şekilde analiz eden bir incelemedir. Çalışmada araştırmalar; konuları, türleri, yılları, yöntemleri, veri toplama araçları, gerçekleştirildiği yer, örneklem grupları ve örneklem büyüklükleri açısından incelenmiştir.

Türkiye’de eğitim alanında dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine yapılan 39 çalışmanın konu dağılımı incelendiğinde dijital yerliler 30 dijital göçmenler ise 22 çalışmada yer bulmuştur. Bulgular dijital yerlilik kavramına yönelik akademik ilginin, teknolojinin genç nesiller üzerindeki etkisini anlamaya yönelik yoğun bir çaba olduğunu ortaya koymaktadır. Dijital melezlik kavramının yalnızca 4 çalışmada ele alınmış olması bu konunun akademik literatürde yeterince incelenmediğini ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Yapılan araştırmalar türleri bakımından analiz edildiğinde en fazla sayıda çalışmanın makale olduğu, bunu yüksek lisans tezlerinin izlediği ve doktora tezlerinin en az çalışılan tür olduğu görülmüştür. Bu durum, dijitalleşme konularına yönelik akademik çalışmaların daha çok kısa süreli, pratik odaklı araştırmalar şeklinde gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, doktora tezlerinin azlığı bu alanda derinlemesine araştırmalar yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaların yıllara göre dağılımı analiz edildiğinde 2023 yılı en yüksek çalışma sayısı ile dikkat çekerken, 2021 ve 2022 yıllarında da bu alana yönelik ilginin oldukça yoğun olduğu görülmektedir. 2019-2020 yıllarındaki çalışma sayısının 2017-2018 yıllarına göre nispeten azlığı pandemi ile ilişkilendirilebilir. Buna karşın 2012, 2013 ve 2014 gibi erken yıllarda çalışmaların az olması bu konuların literatürde yeni ele alınmaya başlandığını düşündürmektedir.

Araştırma yöntemleri incelendiğinde araştırmalarda en sık kullanılan yöntemin nicel yöntemler olduğu görülmüştür. Nicel yöntemlerin yaygın olarak tercih edilmesi bu tür araştırmaların genellikle ölçülebilir veriler üzerinden sonuçlara ulaşmayı hedeflediğini göstermektedir. Nicel yöntemlerin, özellikle geniş örneklemle yapılan çalışmalarda tercih edilmesi dijitalleşme süreçlerinin genel eğilimlerini anlamak açısından etkili bir strateji sunmaktadır. Araştırmalarda nitel yöntemlerin de sıkça kullanıldığı ve 13 çalışmada tercih edildiği tespit edilmiştir. Nitel yöntemlerin kullanımı, dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler gibi grupların deneyimlerini, algılarını ve davranışlarını daha derinlemesine anlamak için önemli bir fırsat sunmaktadır. Ayrıca, 7 çalışmada karma yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür. Karma yöntemlerin tercih edilmesi, hem nicel hem de nitel verilerin bir arada kullanılarak daha kapsamlı ve dengeli bir analiz yapılmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, dijitalleşme süreçlerinin karmaşık yapısını anlamak açısından oldukça değerli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Ancak, karma yöntemlerin az sayıda çalışmada kullanılması, bu alandaki araştırmaların yöntem çeşitliliğinin artırılması gerektiğini göstermektedir.

Dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine Türkiye’de eğitim alanında yapılan çalışmaların veri toplama yöntemi incelendiğinde, en yaygın kullanılan yöntemin anket olduğu görülmektedir. Ankete dayalı veri toplama özellikle geniş örneklem grupları üzerinde kolay ve sistematik bir şekilde veri toplanmasına olanak tanımaktadır. Ankete olan bu yoğun ilgi dijitalleşme konularında bireylerin genel eğilimlerini, algılarını ve teknoloji kullanım düzeylerini anlamak için etkili bir yöntem sunmaktadır. Görüşme teknikleri, araştırmalarda ikinci en sık kullanılan veri toplama aracı olarak öne çıkmaktadır. Özellikle yarı yapılandırılmış görüşmeler, katılımcıların bireysel deneyimlerini ve algılarını daha derinlemesine anlamak için tercih edilmektedir. Görüşmelerin, dijital göçmenler ve dijital melezler gibi grupların teknolojiye adaptasyon süreçlerini anlamada etkili bir araç olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırmaların gerçekleştirildiği yerlere ilişkin bulgulara göre araştırmaların geniş bir coğrafi dağılım gösterdiğini söyleyebiliriz. Araştırmalar, Türkiye’nin farklı bölgelerinde, illerinde ve ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Yerel düzeyde gerçekleştirilen araştırmalar, dijitalleşmenin etkilerinin yalnızca büyük şehirlerle sınırlı olmadığını, kırsal ve bölgesel bağlamlarda da incelendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Batı Karadeniz, İç Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde yapılan çalışmalar dijitalleşmenin bölgesel farklılıklarını anlamak açısından değerli bilgiler sunmaktadır. Bunun yanı sıra dijital sosyal ortam ve sanal dünyada yapılan araştırmalar, bireylerin teknolojiyle olan etkileşimlerini ve sanal dünyadaki davranışlarını anlamak için yeni perspektifler sağlamaktadır. Eğitim fakülteleri ve

sosyal bilimler fakültelerinde gerçekleştirilen çalışmalar, dijitalleşmenin eğitim üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir veri kaynağı sağlamaktadır.

Yapılan araştırmalarda örneklem seçiminde geniş bir çeşitlilik olduğu görülmüştür. Çalışmaların örneklem grupları arasında öğrenciler, öğretmen adayları, öğretmenler, ebeveynler ve farklı yaş gruplarından bireyler yer almaktadır. Özellikle dijital yerliler ve dijital göçmenler olarak tanımlanan kuşaklara yönelik çalışmalarda, genç ve yetişkin bireylerin teknoloji kullanım alışkanlıklarını anlamaya yönelik bir ilgi olduğu dikkat çekmektedir. Örneklem büyüklükleri açısından, incelenen çalışmaların büyük çoğunluğunun küçük ölçekli gruplarla yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, dijitalleşme konularında yapılan araştırmaların genellikle sınırlı bir katılımcı grubuyla yapıldığını göstermektedir. Küçük ölçekli örneklemeler özellikle detaylı ve derinlemesine analizlere olanak sağlasa da, geniş ölçekli çalışmaların eksikliği genel eğilimleri anlamada bir sınırlama yaratmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma Türkiye’de dijital yerliler, dijital göçmenler ve dijital melezler üzerine yapılan akademik çalışmaların mevcut durumunu ve eğilimlerini ortaya koyarak, gelecekteki araştırmalar için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

ÖNERİLER

Dijital melezlik konusuna yönelik daha fazla akademik çalışma yapılmalı ve bu konu literatürde derinlemesine ele alınmalıdır.

Çalışmalarda örneklem büyüklükleri artırılarak daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

Nitel ve karma yöntemlerin daha fazla kullanımı dijitalleşmenin eğitim üzerindeki etkilerini derinlemesine anlamak için önemli bir fırsat sağlayabilir.

Çalışmalarda veri toplama araçları çeşitlendirilmeli, özellikle farklı türde anketler ve görüşme teknikleri kullanılmalıdır.

Eğitim alanında dijital yerliler ve göçmenler üzerine yapılan çalışmalar farklı disiplinlere (ör. sanat, spor) entegre edilerek zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Autry Jr, A. J., & Berge, Z. (2011). Digital natives and digital immigrants: getting to know each other. *Industrial and commercial training*, 43(7), 460-466.
- Bennett, S., Maton, K., & Kervin, L. (2008). The ‘Digital Natives’ Debate: A Critical Review of the Evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39(5), 775-786. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2007.00793.x>
- Bilgiç, H. G., Duman, D., & Seferoğlu, S. S. (2011). Dijital yerlilerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri. *Akademik Bilişim*, 2(4), 1-7.
- Büdün Aydın, E. (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler Ve Dijital Yerliler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(2), 1679-1702. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.1342229>
- Brown, J. S. (2000). Growing up digital: how the Web changes work, education, and the ways people learn. *Change*, March/April, 10-20.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). New York: Sage
- Dede, C. (2005). Planning for neomillennial learning styles. *Educause Quarterly*, 28(1), 7-12.
- Günüç, S. (2017). Teknoloji Entegrasyonu Sürecindeki Engeller ve Faktörler. S. Günüç (Edt.), *Eğitimde Teknoloji Entegrasyonunun Kuramsal Temelleri* (ss. 46-55). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kakırman Yıldız, A. (2021). Dijital Yerliler Gerçekten Yerli Mi Yoksa Dijital Melez Mi? *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 819-833.
- Karabulut, B. (2015). Bilgi toplumu çağında dijital yerliler, göçmenler ve melezler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 11-23.

- Kraus, S., Breier, M. ve Dasi-Rodriquez, S. (2020). The art of crafting a systematic literature review in entrepreneurship research. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 16(3), 1023-1042. doi: 10.1007/s11365-020-00635-4.
- Kurt, A. A., Günüç, S., & Ersoy, M. (2013). The current state of digitalization: Digital native, digital immigrant and digital settler. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 46(1), 1-22.
- Martin, E. M. P. (2011). *Digital natives and digital immigrants: Teaching with technology*. Northeastern University.
- Palfrey, J. ve Gasser, U. (2008). *Born digital: Understanding the first generation of digital natives*. Basic Books.
- Prensky, M. (2001a). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6. <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>
- Prensky, M. (2001b). "Digital Natives, Digital Immigrants Part 2: Do They Really Think Differently?", *On the Horizon*, 9(6), 1-6. <https://doi.org/10.1108/10748120110424843>
- Prensky, M. R. R. (2012). *From Digital Natives to Digital Wisdom: Hopeful Essays for 21st Century Learning*. SAGE Publications.
- Prensky, M. (2009). H. Sapiens Digital: From Digital Immigrants and Digital Natives to Digital Wisdom. *Innovate: Journal of Online Education*, 5(3), <https://www.learntechlib.org/p/104264/>.
- Şad, S. N., & Durmuş, V. (2017). Öğretmenlik Mesleği Bağlamında Dijital Yerlilik, Dijital Göçmenlik Ve Dijital Melezlik. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(11), 11-21.
- Torraco, R. (2016). Writing integrative literature reviews: Using the past and present to explore the future. *Human Resource Development Review*, 15(4), 404-428. <https://doi.org/10.1177/1534484316671606>
- Weltevrede, E. (2011). Digital methods to study digital natives with a cause. N. Shah & F. Jansen (Edt.), *Digital AlterNatives with a Cause?* (ss. 10-23). Centre for Internet and Society.